

ideje a költésre és *kénytelen* családjának fentartását más, kevésbé igénybe vett madárfajoknak átengedni.

Ezzel a fejtegetéssel mindenesetre minden meg van téve a kakuk becsületének megmentésére és csak azt lehetne még kívánni, hogy *a kakuk lelövése törvényileg teljesen betiltassék*. E kívánság megvalósításáig azonban az igazságos vadász kedves zöld erdejének leghasznosabb vendégeként fogja a kakukot tekinteni és biztosan elkerüli, hogy valaha fegyverét a tavasz hirdetői közül kase egyre is felemelje. (Közli: *de Pottere G.*)

Könyvismertetés.

Irta: *Illés Nándor.*

Az árvédelmi füzések telepítése és művelése. Darányi Ignác földmivelésügyi magyar kir. minister ur ő nagymélt. megbizásából írta *Vadas Jenő* m. kir. erdőtanácsos és erdészeti akadémiai rendes tanár. 18 szövegközti rajzzal. Budapest, Pallas részvénytársaság nyomdája 1898.

Örvendetes dolognak tartom, hogy a tankönyveken kívül különleges erdészeti kérdésekkel foglalkozó művekkel is gazdagodik irodalmunk. Ezek vannak hivatva arra, hogy a sajtóképi magyar erdészetet kiépipítsék. Az Erdészeti Lapok feladata összehordani az anyagot, a kisebb munkáké pedig feldolgozni az egyes kérdéseket. A feldolgozás azonban csak akkor felel meg a célnak, ha a természetben történt tanulmányon alapul. Így jött létre a jelen munka s ez az oka, hogy oly jól sikerült, hogy örömmel olvassa a szakértő és tanul belőle a nem szakértő. Többet mondok, tanulunk belőle mindnyájan, mert megismerkedünk a különleges viszonyokkal, melyeknek szolgálni hivatva van.

Mikor az alsó vidékeket fenyegető árvízveszedelmekről adnak hírt az ujságok, hogy az erős szelek által okozott hullámok itt vagy amott elszakították a védő töltést: felsóhajtunk, bár volna valami, a mivel azokat ezen romlás ellen megvédelmezni lehetne. És ime a füzések szolgáltatják a védelmet, csak megfelelően legyenek telepítve és kezelve. Erre tanít meg az előttünk fekvő munka.

Vadas a helyszínén tanulmányozta a kérdést s alkalma volt meggyőződni arról, mikép a füzések telepítésére meg van a törekvés

mindenfelé, de hogy azokat nagyrészt úgy kezelik, hogy a töltések védelmére szükséges rőzsét szolgáltatassák. Rövid időközökben vágják tehát és nem hagyják megnőni akkorára, hogy a hullámokat feltarthatnák s azok erejét megtörhetnék.

A cél, melynek a védőtöltések előtt, illetve azok és a folyapart között telepített füzesek szolgálni hivatvák, a hullámcsapás megtörése. Ennek megfelelően a füzes törzsei magasságának meg kell haladni a védő töltés magasságát. Tehát lehetőleg magas vágásforgó. Igen ám, de az idős füzes kigyérül s mint ilyen ismét nem felel meg feladatának. Lehetőleg sűrűnek is kell lenni a füzesnek. Ezen két kívánalomnak csak bizonyos korig felel meg a füz. A kor helyes megállapítása egyik nagy érdeme a munkának.

A vágásforgó helyes megállapítása azonban még nem elegendő. Ha tarra vágják az egész területet, akkor bizonyos ideig megszűnik a védelem, szálalni pedig a megkívántató sűrűség csökkentésének elkerülése végett nem szabad, de a szálalást a világosságot kívánó fanem sem tűrné meg jól. A czélszerű vágásosztás tehát szintoly fontos, mint a vágásforgó helyes megállapítása.

Ennek a két kérdésnek megoldásában van az erdész közreműködésének haszna. Ez képezi Vadas érdemét. Ezért ajánlom a munka elolvasását szaktársaimnak. Nem lehet tudni, mikor veszi egyike vagy másika hasznát. De ajánlom tisztán a tudás céljából is, mert magában véve erdészeti kérdés, tehát minket illető.

A mennyiben az alább következőkben mégis némely megjegyzést teszek, az nem von le a munka érdeméből semmit s inkább azért történik, hogy az esetleges második kiadás tökéletesebbítését némileg elősegítse.

Nem tartom helyesnek, hogy szerző a dugványvesszőkről 2—3 rügyön kívül a többi letördelését (18. lap) tanácsolja és a vesszők két végének egymással való felcserélését oly erősen tiltja. (20. lap.) A rügyeknek letördelése nagyon hosszadalmas és nem is lehet tudni, melyik hajt ki jobban. Helyesebbnek tartom, ha kifakadás után történik a fölös hajtások kitérdelése. Az pedig, hogy melyik végével dugjuk a földbe a dugványt, nem valami lényeges, mert tapasztalás szerént a vékonyabb végével bedugott vessző ép oly jól hajt ki és ered meg, mint a vastagabb végével földbe szurt.

Tollhibának tartom azt a mondást, hogy: „Gyökeres dugványokat nyerhetünk a természetes uton magvetésből keletkezett fűzesekből is.“ (19. l.) Bizonyára „gyökeres csemetéket“ akart írni.

Azt mondja (20. l.), hogy gyérebbe állásban minden fű egészen külön állván, több tápláló anyagot vehet föl a földből s ágait is jobban éri a világosság, „a miért a *sudar* több ágat s galyat növeszt“. *Sudar* tudtommal a fának vagy ágainak hegye. Azt mondják: a fának vagy bokroknak csak sudaraik látszanak ki az árvizből. Nekünk erdészeknek jó terminus technikus, mert csak sudarat irunk a fa vagy ág hegye helyett. Különben szerző is a 31. lapon azt mondja „a tiszai fű csak akkor sinli meg a sokáig tartó elárasztást, ha sudara is víz alatt van.“

A fűzes sűrűségét gyengébb talajon 1·25 m, igen termékenyen 1·5—2·0 m, a fejesfákét 2—2·5 m erősnek találom. Felteszem azonban, hogy Vadas a kifejlett fák koronájának szélességét mérte s ahhoz képest ajánlotta ezen szélességet, vagy arra számított, hogy hamarabb legyen beárnyékolva a talaj s később áterdülés utján kivágassék minden második fa.

A vastag dugványoknak meghegyezését nem tanácsolja szerző. (24. l.) Ebben igaza van. De akkor nem kellett volna azokat karódugványoknak nevezni, mert karó alatt hegyesvégű fát ért a magyar. Ez okból neveztem én rud-dugványoknak a vastag dugványokat.

A 32. és következő lapon azt mondja szerző, hogy „mély anyagödörökben vagy általában oly helyeken, a hol a víz sokáig áll magasan, nem lehet közönséges dugványozással czélt érni s azért szükséges a le nem csapolható gödrökben kasi dugványokból fejesfákat (Kopfhölzer) nevelni s a fűzest fejes faalakban kezelni.“ Csak azt a kérdést bátorkodom felvetni, hogy miután igaz az, a mit két sorral előbb mondott, „hogy a tiszai fű csak akkor sinli meg a sokáig tartó elárasztást, ha sudara is víz alatt van“: mert nem lehet az ily helyeken a ruddugványokat vagy vékonyabb suháng-dugványokat rendes szálfákká felnevelni, amelyek különben is jobb és erősebb védelmet szolgáltatnak?

„Dugványozzunk . . . gyökeres dugványokkal“ (32. l. alul) hibás kifejezés. Gyökeres dugványokat el kell ültetni.

A vágásosztást a 45. lapon rajzban bemutatott esetben,

midőn t. i. a fűzfapászta csak 60 m. széles, megfontolásra ajánlom szerzőnek a sakktáblaszerű elrendezést, a midőn ugyanis a sorrend következő lenne:

I. pászta	9	3	8	2	7	1 éves
II. „	6	12	5	11	4	10 éves

Ez esetben csak a 4 éves mögött állana 7 éves, tehát gyenge, különben mindig 8 és több éves erős fa. Ennélfogva állandóbb lenne a védelem.

A 47. lapon előnkbe állított esetben is megfontolandó lenne az előbb javasolt vágásosztás. Azt vélem u. i., ha 60 méternél keskenyebb az ártér, a hullámverés veszedelme is kisebb. Ezt persze csak a gyakorlat igazolhatja. De ha igazolná, akkor itt is két keskenyebb pásztára lehetne osztani a fűzest s a vágásrendet sakktáblaszerűleg állapítani meg.

Az 50. lapon foglalt következő mondás: „Ha attól kell tartanunk, hogy a fejesfákat vágás után az ár hosszabb ideig lepi el, akkor jó a csonkított törzs fején vagy csapjain 2—3 darab vezérhajtást (u. n. szivóágot) meghagyni“, ismét megerősít abban, hogy a gödrökbe és anyagárokba szálfaig felnevelendő vastagabb dugványok használtassanak.

A mint látható, megjegyzéseim nem csökkenthetik a munka értékét és ismételve ajánlom annak elolvasását szaktársaimnak, Vadasnak pedig szerencsét kívánok, hogy oly derekasan felelt meg a rábizott feladatnak.

A munka szépen van kiállítva s bár mindenre kiterjeszkedett a szerző, a mit csak az erdészeti szakképzettséggel nem bíró laikusnak tudni kell, s még is, csak 60 lapra terjed. Vékony könyvet írni gazdag tartalommal nagy érdem.